

MAGYAR TANITÓKÉPZŐ

A TANITÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XXXVIII. ÉVFOLYAM ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK BUDAPEST, 1924
FOLYÓIRATA

1—2. SZÁM

MÁJUS

SZERKESZTI: MOLNÁR OSZKÁR, BUDAPEST, I. AVAR-U. 15. SZÁM

MEGHIVÓ

a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének
Budapesten, az áll. Óvónőképző-Intézet dísztermében (VII. ker.,
Szegényház-tér) 1924 június 7-én (szombat) d. e. 9 órakor tartandó

XVI. rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Főtitkári jelentés.
3. Törvénytervezet a tanítóképzésről. Előadó: *Keszler Károly*.
4. Jelentés a pénziár állapotáról és az egyesületi alapokról.
A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. Szerkesztői jelentés.
6. A közgyűlés előtt az elnökséghez írásban benyújtott indítványok tárgyalása. (L. alapszab. 21. §. e) pont.)
7. Tisztújítás. (A szavazás titkos és csak a jelenlevő tagok szavazhatnak. Alapszab. 22. §.)

A közgyűlést megelőző napon, június hó 6-án (pénteken) délután 5 órakor
előértekezlet a VIII. ker. áll. Tanítónőképzőben (Szentkirályi-utca 7. szám.)

Vidéki kartársaink elszállásolásáról lehetőleg gondoskodunk.
Jelentkezés az egyesületi elnökségnél (V. Hold-u. 16. IV. 54.).

Az Elnökség.

Tanítóképzői pedagógia.

Törvénytervezet a tanítóképzésről.*)

I. Fenntartási jog.

1. §. A népiskolai tanítói hivatásra való szakszerű kiképzés céljából a közoktatásügyi kormány a szükséges számú tanító- és tanítónőképző-intézetek fenntartásáról gondoskodik.

A bevett hitfelekezetek és politikai községek, ha ezen törvény rendelkezéseinek és követelményeinek eleget tesznek, szintén állíthatnak és tarthatnak fenn tanító- és tanítónőképző-intézeteket.

2. §. A kormány a hitfelekezetek és községek által felállított és fenntartott tanító- és tanítónőképző-intézeteknek, ha fennállásukat magyar állami és nemzeti érdekek kívánják, államsegélyt adhat.

II. Szervezet.

3. §. A népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek öt évfolyamos és öt osztályos pedagógiai szakiskolák, amelyekben a közműveltséget nyújtó tantárgyak ép oly lényegesen hozzátartoznak a hivatásszerű kiképzéshez, mint a neveléstudományi tantárgyak és a tanítói gyakorlat.

4. §. Az összes tanító- és tanítónőképző-intézetek a tanítónövendékek gyakorlati pedagógiai kiképzése céljaira szolgáló gyakorlóiskolával és ifjusági egyesülettel hozandók szerves kapcsolatba.

A gyakorlóiskolának legalább három tanítóval és három tanteremmel bíró teljes hat osztályos elemi népiskolából és gazdasági ismétlő fiu-, illetőleg leányiskolából kell állania.

5. §. A közoktatásügyi kormány nagyobb iparos városokban a gyakorlóiskola gazdasági ismétlőiskolai tagozatának szervezését elengedheti, ha az iskolafentartó biztosítja, hogy a tanítójelöltek valamelyik iparostanonciskolában rendszeres tanítási gyakorlatokat végezhetnek.

6. §. Az összes tanító- és tanítónőképző-intézeteknek a gyakorlati gazdasági oktatás céljaira szolgáló legalább három katasztrális hold nagyságú kerttel kell ellátva lenniök.

7. §. Minden tanító- és tanítónőképző-intézetnek a testi nevelés céljaira szolgáló legalább egy katasztrális hold nagyságú torna- és játszótérrel, valamint korcsolyapályával kell rendelkeznie.

8. §. Az állami tanító- és tanítónőképző-intézetek benlakással és házilag kezelt köztartással hozandók kapcsolatba, ezek azonban a növendékekre nézve nem kötelezők. Az internátusi és köztartási helyiségek közvetlenül az iskolai helyiségek mellett, de azoktól elkülönítve építendőek.

Amennyiben valamelyik hitfelekezeti vagy községi tanító- és tanítónőképző-intézet államsegélyt, vagy építési segélyt vesz igénybe, a közoktatásügyi kormány internátus és köztartás felállítására szerződésileg kötelezheti.

9. §. A tanító- és tanítónőképző-intézetek hivatásszerű munkáját az igazgató és a tanári testület végzik.

10. §. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter az összes tanító- és tanítónőképző-intézetek feletti felügyelő, ellenőrző és irányító jogát a tanítóképző-intézeti kir. főigazgatók által gyakorolja.

*) A jelen törvénytervezet az időközben beállott változásoknak megfelelő módosítása annak a munkálatnak, melyet Mohar József a *Magyar Tanítóképző* 1916. évi február, március és április havi számaiban közölt.

III. Felvétel és segélyezés.

11. §. Bármely jellegű tanító- és tanítónőképző-intézetbe csak olyan magyar honosságú tanulók vehetők fel, akik 14 életévüket már betöltötték, de 18 évesnél nem idősebbek; akik a közép- vagy polgári iskola, vagy felső leányiskola négy alsó osztályát sikerrel elvégezték és ezt szabályszerű iskolai bizonyítvánnyal tudják igazolni; akik ép testűek, egészséges szervezetűek és ép érzékűek, zenei hallásuk van és kifogástalan előéletűek.

12. §. A felvétel bármily jellegű tanító- és tanítónőképző-intézetbe nyilvános pályázat útján történik. A felvételt az illetékes főhatóság által megállapítandó módon a tanári testület teljesíti; a beírást az igazgató végzi.

13. §. Bármily jellegű tanító- és tanítónőképző-intézetbe évfolyamonként és osztályonként 30-nál több tanuló rendszerint nem vehető fel, illetőleg be nem írható.

14. §. Tandíjat a tanítónövendékek nem fizetnek.

Bármily rendeltetésű egyéb díjak az összes tanító- és tanítónőképző-intézetekben csakis az illetékes főhatóság előzetes jóváhagyása alapján szedhetők.

15. §. Az állami tanító- és tanítónőképző-intézetek kifogástalan magaviseletű, szorgalmas és jó előmenetelű tanulóit természetben élvezett, vagy pénzbeli segélyben részesíthetők. A segélyeket az illetékes főhatóság jóváhagyásának fenntartásával a tanári testület ítéli oda.

16. §. A felvételnél és segélyezésnél egyenlő minősítés esetén tanítók gyermekei előnyben részesítendők.

IV. Tanulmányi ügyek.

17. §. Az összes tanító- és tanítónőképző-intézetekben a miniszteri tanterv által megszabott terjedelemben a következő tantárgyak tanítandók: 1. Hit- és erkölcstan. 2. Neveléstudományi tantárgyak. 3. Nevelési és tanítási gyakorlat. 4. Magyar nyelv és irodalom. 5. Német nyelv. 6. Történelem. 7. Alkotmánytan. 8. Földrajz. 9. Mennyiségtan. 10. Természetrész és kémia. 11. Fizika. 12. Egészségtan. 13. Gazdasági ismeretek. 14. Közgazdaságtan. 15. Rajz és szépirás. 16. Ének és zene. 17. Kézimunka. 18. Testgyakorlat.

Ezen kötelezett tantárgyak óraszámja a heti 30 órát meg nem haladhatja és tanuláskor alól állandóan senki sem menthető fel.

Rendkívüli tantárgyként valamely nemzeti kisebbségi nyelv is tanítható. Az ezen órákra való beiratkozást azonban a tanári testület a tanulók szabad elhatározására bizza.

Alkalmat kell továbbá adni a tanítójelölteknek arra is, hogy magukat a kántorságra is kiképezhessék.

18. §. A tanítás nyelvét az iskolafenntartó állapítja meg; azonban kivétel nélkül minden tanító- és tanítónőképző-intézetben magyar nyelven tanítandó: a magyar népoktatásügy szervezete, a magyar nyelv- és irodalom, a magyar nemzet történelme, Magyarország földrajza, alkotmánytan, a világi ének fele és a testgyakorlat. Magyar nyelvűek továbbá a gyakorlóiskolában magyar nyelven tanított tantárgyak tanítási gyakorlatai.

19. §. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a tanító- és tanítónőképző-intézetek számára tantervet és tantervi utasítást ad ki és a felszerelés normáljegyzékét állapítja meg. Az állami és községi tanító- és tanítónőképző-intézetekben ezek szerint és ezek felhasználásával folyik a tanítás.

A tanterv az összes tantárgyakat a tanítói hivatásra való szakszerű kiképzés legfőbb céljainak szolgálatába állítja. Emellett azonban gondoskodik

arról is, hogy a leendő tanító majdan a magyar haza serdülő ifjúságát hazafias, vallásos és erkölcsös érzelmű, állampolgári kötelességeiket tudatosan és hiven teljesítő, a hon védelmére testileg képes és lelkileg készséges, továbbá munkás, takarékos, jellemes és egymást megértő magyar honpolgárokka képezhesse és nevelhesse.

A 17. §-ban felsorolt rendes tantárgyakon felül, bármily jellegű tanítóképző-intézetben más tantárgyat, vagy tanulmányt csak az intézeti főhatóság engedélyével szabad felvenni.

20. §. A felekezeti tanító- és tanítónőkészítő-intézetek főhatóságai is adhatnak ki ezen törvény 17., 18. és 19. §§-ban előírt követelmények gondos szemmel tartásával tantervet és tantervi utasítást, tantervük azonban az egyes tantárgyakból a miniszteri tantervben megszabott tananyagnál és tanítási célnál kevesebbet nem tartalmazhat.

A felekezeti főhatóság által kiadandó tanterv és tantervi utasítás a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek tudomásulvétel céljából bemutatandó és csakis ennek megtörténte után léptethető életbe. Mindaddig, amíg valamely felekezeti főhatóságnak jóváhagyott tanterve és tantervi utasítása nincs, a miniszteri tantervet tartozik intézetében használni és a miniszteri tantervi utasításhoz tartozik alkalmazkodni.

21. §. Az összes tanító- és tanítónőkészítő-intézetekben csupán a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által engedélyezett tankönyvek, vezérkönyvek, térképek, valamint tan- és iskolaszerek használhatók. A könyveknek, térképeknek, taneszközöknek és iskolai szereknek hazai kiadmányoknak, vagy gyártmányoknak kell lenniök.

22. §. Az állami és községi tanító- és tanítónőkészítő-intézetekben a hit- és erkölcstan oktatásról az illetékes egyházi főhatóság gondoskodik. Az egyházi főhatóság tartozik azonban a hit- és erkölcstanra nézve általa megállapított tantervet a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek tudomásulvétel céljából bemutatni és az általa alkalmazott hitoktatót alkalmazásának jóváhagyása végett előzetesen bejelenteni.

A hitoktató köteles a hit- és erkölcstant szorosán a tudomásul vett tanterv szerint, az órarendszerüleg megállapított időben és az intézetnek e célra kijelölt helyiségében tanítani és mint a tanári testület tagja, tartozik a tanító- és tanítónőkészítő-intézeti Rendtartáshoz alkalmazkodni.

23. §. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által elfogadott állami, vagy községi tanítókészítő-intézeti hittanár az államtól, illetőleg községtől óraszámának megfelelő tiszteletdíjban részesül.

24. §. A hitfelekezeti tanító- és tanítónőkészítő-intézetekben más felekezeti tanulók vallásoktatásáról az illetékes más felekezeti főhatóság a maga költségén gondoskodik. Az intézet tartozik azonban a más felekezeti hitoktatóknak órarendszerű időt kitűzni és számára megfelelő oktatóhelyiséget kijelölni.

25. §. Az iskolai év az összes tanító- és tanítónőkészítő-intézetekben szeptember 1-étől kezdődőleg június 30-ig tart, azonban karácsonykor és husvétkor 2—2 heti iskolai szünet engedélyezendő. Január 31-én a szülők, vagy helyetteseik tájékoztatására minden egyes tanuló magatartásáról és előmeneteléről félévi értesítő adandó ki.

26. §. Az összes tanító- és tanítónőkészítő-intézetek tanári testületei tartoznak minden egyes növendéket az iskolai év végén a magaviseletből, szorgalomból és minden egyes kötelezett tantárgyból tanusított előmenetelből osztályozni és számára osztálybizonyítványt kiállítani.

27. §. A tanító- és tanítónőképző-intézetek egyik osztályából a következő magasabb osztályba csak az léphet át, illetőleg csak az vehető fel, aki a tantárgyak mindenikéből megfelelő osztályzatot nyert, vagy aki a következő iskolai év elején tartandó javítóvizsgálaton legfeljebb két tantárgyból kapott elégtelen osztályzatát kijavította.

28. §. Magánuton előkészülő tanulók, ha a tanító- és tanítónőképző-intézetekbe való felvétel feltételeként megállapított előképzettséget iskolai bizonyítvánnyal, kifogástalan erkölcsi magaviseletüket illetékes hatósági bizonyítvánnyal és a tanítói pályára való arravalóságukat hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolni tudják, a tanári testület által teendő javaslat alapján a kir. főigazgatótól nyert engedéllyel, a nemüknek megfelelő és lakóhelyükhöz legközelebb eső tanító-, illetőleg tanítónőképző-intézetben a rendes tanulókkal egyidejűleg osztályvizsgálatot tehetnek.

Egy iskolai évben rendszerint csak egy osztályról tehető magánvizsgálat. Magasabb előképzettséggel kellően indokolt esetben a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter kivételképen egy évben két osztályvizsgálat letetését is megengedheti.

A magántanulók az osztályvizsgálatokért a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által rendeletileg megállapítandó díjat fizetnek, amely az igazgató és a tanári testület többi tagja között arányosan osztandó fel.

V. Tanári testület és igazgatók.

29. §. Minden tanító-, illetőleg tanítónőképző-intézet tanári testületének az igazgatón felül legalább hat rendes tanárból, három gyakorlóiskolai tanítóból, legfeljebb egy megbízott tanárból, a hitoktatókból és a még szükséges óraadó tanárokból kell állania.

30. §. Tanítóképző-intézeti rendes és megbízott tanároknak csak olyan feddhetlen előéletű magyar honpolgárok alkalmazhatók, akiknek tanítóképző-intézeti tanári képesítésük van.

Gyakorlóiskolai tanítóknak csak olyan feddhetlen, életű magyar honpolgárok alkalmazhatók, akiknek legalább e törvény 66. §-ában előírt képesítésük van.

Tanítóképző-intézeti igazgatóknak csak legalább 16 évi gyakorlattal bíró rendes tanárok alkalmazhatók.

31. §. Az állami tanítóképző-intézeti rendes tanárokat, valamint a gyakorlóiskolai tanítókat nyilvános pályázat és az illetékes tanári testület jelölése alapján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter nevezi ki.

A megbízott és óraadó tanárokat az igazgató javaslata alapján teendőik végzésével a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter bizza meg.

Az igazgatót pályázat mellőzésével a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek az illetékes kir. főigazgató meghallgatásával tett előterjesztése alapján az államfő nevezi ki.

32. §. A nem állami tanító- és tanítónőképzők igazgatóit, tanárait és tanítóit az iskolafenntartó alkalmazza. Az alkalmazás azonban tudomásvétel vagy az államsegélyre vonatkozó szerződésben biztosított jog gyakorolhatása céljából a magyar honosság és ezen törvényben előírt képesítés igazolása kapcsán a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek bejelentendő.

33. §. Okleveles tanítóképző-intézeti tanárok egy, legfeljebb két évig tartó megbízott tanári ideiglenes alkalmazás után, ha hivatásukat sikeresen betöltötték, rendes tanárokká léptetendők elő. Ideiglenes minőségben eltöltött

évek azonban nyugdíj, vagy végellátás szempontjából szolgálati idejükbe beszámítandók.

Az igazgatók és rendes tanárok, valamint a gyakorlóiskolai tanítók véglegesen és életfogytiglan alkalmaztatnak.

34. §. A tanítóképző-intézeti rendes és megbízott tanárok tanszakokra alkalmaztatnak; képesíttségéhez nem tartozó tantárgy tanítására senki sem kötelezhető.

35. §. Az összes tanítóképző-intézeti igazgatók, rendes tanárok és gyakorlóiskolai tanítók fizetése mindenkor a középiskolai igazgatók és tanárok illetményeivel egyenlő.

36. §. Az összes tanító- és tanítónőképző-intézeti igazgatók, tanárok és gyakorlóiskolai tanítók törvényesen megállapított nyugdíjban és végellátásban részesülnek.

37. §. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter az állami és községi tanító- és tanítónőképző-intézetek működésének szabályozására Rendtartási Szabályzatot, anyagi ügyeik ellátásának körvonalozására Számviteli Szabályzatot ad ki.

38. §. A köteles óraszám az igazgatóra nézve heti 8, a rendes és megbízott tanárookra nézve heti 18 és a gyakorlóiskolai tanítókra nézve heti 28 órában állapítatik meg. Az igazgató ezenfelül hetenként legalább 4 órában tartozik a tanárok óráit látogatni.

Ha valaki ezen köteles óraszámnál többet tanít, órái arányában megfelelő különdíjazásban részesítendő.

39. §. Az igazgató a tanári testület feje, az intézet működésének irányítója és az egyes tanárok munkásságának ellenőre; egyben az intézet közvetlen előjárója. Jog- és hatáskörét a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a Rendtartási Szabályzatban állapítja meg.

40. §. A tanári testület tagjainak jogait és kötelességeit ugyancsak Rendtartási Szabályzatban állapítja meg a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter.

41. §. A tanári testület tagjai vármegyei, járási, városi, községi és egyházi képviselők, vagy bizottsági tagok lehetnek; hivatásuk teljesítését nem hátráltató, állásuk természetével és tekintélyével összeegyeztethető megbízást elfogadhatnak; de rendes fizetéssel járó hivatást, vagy alkalmazást el nem vállalhatnak és be nem tölthetnek.

VI. Tanárok fegyelmi ügyei.

42. §. Tanító- és tanítónőképző-intézeti tanár és tanító állásáról és állomásáról az alább felsorolt esetek kivételével csak saját kérelmére helyezhető át:

1. ha a tanítóképző megszüntetetik, áthelyeztetik, vagy visszafejlesztetik;
2. ha áthelyezését állami érdekek követelik;
3. ha a fegyelmi bíróság áthelyezésre itéli.

43. §. Tanító- és tanítónőképző-intézeti tanár és tanító ellen fegyelmi eljárásnak van helye:

1. ha megsérti, vagy hanyagul teljesíti a törvényekben és a hatósági rendelkezésekben megszabott kötelességeit;
2. ha botrányt okozó erkölcstelen cselekedetet követ el, vagy erkölcstelen életet él;
3. ha büntettet, vagy olyan kihágást követ el, amelynél fogva növénydekei tiszteletére, vagy hatóságai bizalmára méltatlanná válik;

4. ha nevelésének és oktatásának szellemével, irányával, vagy bármilyen más az iskolai életben való, avagy azon kívüli magatartásával államellenes tettet követ el.

44. §. A fegyelmi eljárás utján kirótt büntetések és fokozataik a következők:

A) Rendbüntetések, még pedig:

a) intés; b) pénzbírság.

B) Fegyelmi büntetések, még pedig:

a) megrovás; b) pénzbüntetés a fizetés 10%-áig; c) áthelyezés saját költségén; d) a fokozatos előléptetés felfüggesztése, vagy megvonása; e) az állás elvesztése a nyugdíjjogosultság megtartásával; f) hivatalvesztés és állással járó összes jogok elvesztésével; a hivatalvesztített családjának nyugdíjjogosultsága azonban ez esetben is megmarad.

45. §. A rendbüntetéseket az állami és községi tanítóképző-intézetekben saját hatáskörében a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a hitfelekezeti képzőkben szintén saját hatáskörében az egyházi főhatóság szabja ki. A fegyelmi büntetéseket rendes fegyelmi eljárás alapján az erre illetékes fegyelmi bíróság ítélettel állapítja meg.

46. §. A tanító- és tanítónőképző-intézeti igazgatók, tanárok és tanítók fegyelmi ügyének első fokozatú elbírálására országos fegyelmi bíróság alakítatik, amelynek elnökét, alelnökét és tagjait felerészben a bírói karból, felerészben a működő igazgatók, tanárok és tanítók közül a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter előterjesztésére az államfő nevezi ki.

47. §. A fegyelmi eljárást az állami és községi tanítóképző-intézeti igazgatók, tanárok és tanítók ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a hitfelekezetiek ellen az egyházi főhatóság indítja meg, utóbbi azonban a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter kivánságára tartozik a fegyelmi eljárást megindítani.

48. §. A vádat a fegyelmi bíróság előtt a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, illetőleg az egyházi főhatóság megbízottja képviseli.

49. §. A fegyelmi vizsgálatot a bíróságnak az elnök által kijelölt két, nevezetesen egy bíró és egy tanár tagja végzi.

A fegyelmi vizsgálat iratai a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, illetőleg az egyházi főhatósághoz terjesztendők be, akik a vád elejtésére, vagy fentartására nézve határoznak.

Ha a felekezeti tanár ellen a fegyelmi eljárás a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter kivánságára indult meg, akkor az erre vonatkozó vizsgálati iratok a miniszternek is bemutatandók, aki a vád elejtésére, vagy fentartására nézve ez esetben döntőleg határoz.

50. §. A fegyelmi bíróság ítélete ellen úgy a vádló, mint a vádlott fél felebbezéssel élhet, A felebbezett fegyelmi ügyekben másodfokulag és végérvényesen a közigazgatási bíróság dönt.

51. §. A fegyelmi eljárást és biráskodást a fegyelmi bíróság elnökének előterjesztése alapján a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter rendeletileg szabályozza, az eljárásnak azonban szóbelinek és nyilvánosnak kell lennie és a vádlott a maga védelmére védőt állíthat.

VII. Tanítóképesítés.

52. §. A tanítóképesítő vizsgálatot a jelölt a tanítóképző-intézet kebelében alakított vizsgálóbizottság előtt teszi le. E vizsgálóbizottság elnökét

állami és községi tanítóképző-intézetekben a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter nevezi ki, tagjai a tanítóképző-intézet tanári testületének tagjai.

53. §. A tanítóképesítő vizsgálat ügyvitelének és vezetésének nyelve az összes tanító- és tanítóképző-intézetekben a magyar nyelv, a vizsgálás és felelés nyelve tantárgyanként az a nyelv, amelyen az illető tantárgy tanított.

54. §. Tanítóképesítő vizsgálatot csakis azok a tanítójelöltek tehetnek, akik a tanítóképző-intézet ötödik évfolyamát sikeresen elvégezték és ezt szabályszerű iskolai bizonyítvánnyal igazolják.

55. §. A képesítővizsgálat államvizsga jellegű.

56. §. A képesítővizsgálat sikeres letételéről a tanítójelölt Népiskolai Tanítói (női) Oklevelet kap, amelyet a vizsgálóbizottság elnöke és vizsgáló tagjai irnak alá.

Ha a jelölt a képesítővizsgálaton legfeljebb két tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, a december hó első felében tartandó javítóvizsgálaton javíthat. Ha kettőnél több tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, avagy javítóvizsgálata nem sikerült, a tanítóképesítővizsgálatot egy év múlva és egyszer megismételheti. Aki ismétlőképesítőn legfeljebb két tantárgyból kapott elégtelen osztályzatát kijavítani nem tudja, avagy az ismétlővizsgálaton kettőnél több elégtelen osztályzatot kapott: a tanítói pályáról elutasítatik.

57. §. A tanítói oklevél az ország népiskolai tanítói állásai bármelyikének végleges betöltésére és állás betöltése esetén az országos tanítói nyugdíjintézetbe való belépésre jogosít.

58. §. A tanítóképesítő vizsgálatokért a tanítójelöltek a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által megállapítandó díjakat fizetnek, amely díjak vizsgálóbizottságok elnökeinek, jegyzőinek és tagjainak díjazására és a vizsgálatok körül felmerülő egyéb költségek fedezésére fordítatnak.

A tanító- és tanítónőképző-intézeti osztálybizonyítványok és a tanítói oklevél bélyegmentesek.

59. §. A tanítóképesítővizsgálatoknak, valamint a tanítóképzéssel kapcsolatban levő egyéb vizsgálatoknak részletes szabályozása végett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Vizsgálati Szabályzatot ad ki, amely az összes tanító- és tanítónőképző-intézetekre kötelező.

VIII. Tanítók továbbképzése.

60. §. A népiskolai tanítók továbbképzése céljából a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter állami tanítóképzőkben évenként szünidei továbbképző tanfolyamokat rendeztet.

E továbbképző szünidei tanfolyamok célját, szervezetét, eszközeit, tárgyköreit és működését a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter időről-időre újra kiadandó szabállyal állapítja meg.

61. §. A népiskolai tanítóság azon feltörekvő sorai szellemi igényeinek és szükségleteinek kielégítésére, amelyek továbbhaladásra és kiválásra különösen alkalmasak, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a tanítóképző intézeti tanárképző-intézet kebelében és azzal szerves kapcsolatban két évfolyamra terjedő állandó képzést szervez.

Ezen továbbképző tanítóképző-intézet legfőbb célja hallgatóinak elméleti pedagógiai ismereteit mélyíteni és tanítói gyakorlatukat művészi színvonalra emelni.

62. §. A továbbképző tanítóképző-intézet hallgatóiul olyan jeles oklevéllel bíró tanítók, illetőleg tanítónők vétetnek fel, akiknek legalább három

évi rendes tanítói gyakorlatuk van és akik a felvétel feltételéül szolgáló sikeres próbatanítást állottak ki.

A felvételt nyilvános pályázat alapján a tanítóképző-intézeti tanárképző-intézet igazgatójának javaslatára a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter végzi; a felvettek állami ösztöndíjban részesülnek és a képezdei tanárképző-intézet internátusaiban ingyenes ellátást kapnak.

63. §. A továbbképző-intézet szervezeti szabályzatát, tantervét és részletes tanulmányi rendjét a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter olyképen állapítja meg, hogy a hallgatók elméleti kiképzetésüket a tanárképző-intézet tanárjelöltjeivel együtt részint az egyetemen, részint a tanárképző-intézet kebelében szervezett előadásokon nyerjék, a tanítói gyakorlatban pedig a tanárképző-intézet székhelyén levő és a miniszter által erre kijelölt népiskolai tanítóképző-intézetek gyakorlóiskolaiban tökéletesíttessenek.

64. §. A továbbképző tanítóképző-intézet két évfolyamának elvégzése után a jelöltek az Országos Tanítóképző-Intézet Tanári Vizsgálóbizottságnak egy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter által erre a célra szervezett albizottsága előtt tanulmányaik körére kiterjedő vizsgálatot tesznek és amennyiben e vizsgálatot sikeresen kiállották, továbbképzésük eredményét igazoló bélyegmentes oklevelet kapnak.

Ezen oklevél tanítóképző-intézeti gyakorlóiskolai tanítói állásra képesít, tskolafelügyelői és iskolalátogatási állásra minősít és a nagyobb népiskolák igazgatói állásainak betöltésénél elsőbbséget biztosít.

IX. Tanárképzés és képesítés.

65. §. A tanítóképző-intézeti tanárképző-intézet szervezetét, szakcsoportjait, tanulmányi rendjét, rendtartását és számvitelét a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter rendeletileg szabályozza.

66. §. Az Országos Tanítóképző-Intézeti Tanári Vizsgáló Bizottság elnökét, tagjait és jegyzőjét az egyetemi és főiskolai tanárok, a tanítóképző-intézeti kir. főigazgatók, tanítóképző-intézeti igazgatók, tanárok és tanítók közül öt évről öt évre a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter nevezi ki. A bizottságnak alelnöke hivatalból a tanárképző-intézet igazgatója. Az ügykezelés, a vizsgálatok és az oklevelek nyelve a magyar.

67. §. A tanítóképző-intézeti tanárvizsgálatoknak részletes szabályozása, valamint az Országos Tanítóképző-Intézeti Tanári Vizsgáló Bizottság eljárásának megállapítása végett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Vizsgálati Szabályzatot ad ki.

X. Felügyelet és ellenőrzés.

67. §. A hazai összes tanító- és tanítónőképző-intézetekben az állam a vezetést és a főfelügyeletet a tanítóképző intézeti kir. főigazgatók által gyakorolja.

69. §. A tanítóképző-intézeti kir. főigazgatókul csak a tanító- és tanítónőképző-intézeti tanári státusba tartozó, olyan egyének nevezhetők ki, akik tudományos készségükről nyilvánvaló tanubizonyosságot tettek s akik kiválóan sikeres, hosszabb tanári működést tudnak felmutatni.

70. §. A kir. főigazgatót a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter előterjesztésére az államfő nevezi ki. A kinevezett főigazgatók rendes évi fizetéssel díjazott, nyugdíjra jogosított állami tisztviselők s mint ilyenek állasukból csak fegyelmi útján mozdíthatók el. Illetményeik mindenkor a középiskolai tankerületi főigazgatók illetményeivel egyenlők.

71. §. A tanító- és tanítónőképző-intézetek úgy osztandók be, hogy a vezetés és a főfelügyelet szempontjából egy kir. főigazgatóra átlag 12—14 intézet essék.

A kir. főigazgatók beosztása pedig a hitfelekezetek által fenntartott tanító- és tanítónőképző-intézetek főfelügyelete szempontjából, a felekezeti jelleg figyelembevételével történjék.

72. §. 1. a) Az állam és a községek által fenntartott tanító- és tanítónőképző-intézetek közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter rendelkezése alatt állanak. Ezekben az intézetekben a kir. főigazgató köteles a törvényeket, szabályzatokat, intézkedéseket végrehajtani, illetőleg ezek végrehajtásáról gondoskodni; ezekhez képest esetről-esetre megfelelően rendelkezik, véleményt mond az intézetek működéséről; ezeket minél sűrűbben látogatja s összes vizsgálataikon elnököl.

b) A hitfelekezetek által fenntartott tanító- és tanítónőképző-intézetek az állam főfelügyelete alatt állanak. Ezeket az intézeteket a kir. főigazgató, mint a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízottja, minél sűrűbben látogatja, véleményt mond a meglátogatott iskolák működéséről s résztvesz összes vizsgálataikon.

A kir. főigazgató, mint a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter megbízottja, a látogatásokra és vizsgálatokra vonatkozó ügyekben a tanító- és tanítónőképző-intézetek igazgatóival s ez intézetek fenntartóival közvetlenül is érintkezhetik.

2. A kir. főigazgató a tanítóképző és a népiskola közötti tanulmányi kapcsolat biztosítása céljából, minden intézkedési jog nélkül, évenként ugyanannyi és ugyanolyan jellegű elemi népiskolát látogat meg, mint a mennyi és a milyen jellegű tanító és tanítónőképző-intézet tartozik tankerületébe. Ugyanilyen szempontból, de szintén rendelkezési jog nélkül, a kir. tanfelügyelő évenként köteles meglátogatni a tankerülete területére eső tanító- és tanítónőképző-intézeteket.

3. A kir. főigazgató feldolgozza azokat az ügyiratokat, amelyeket ebből a célból hozzá a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter leküld és végzi mindazokat a teendőket, melyeket a kir. főigazgatóság számára kiadott ügyviteli szabályzat előír.

4. A kir. főigazgató a tanügyi statisztikai adatokat az összes tanító- és tanítónőképző-intézetek igazgatóitól bekívánja s azokat illetékességi helyükre juttatja.

73. §. A kir. főigazgató az állami és a községi tanító- és tanítónőképző-intézetekre nézve, a vonatkozó törvények, szabályzatok és rendeletek keretein belül, elsőfoku hatóság és e §-ban felsorolt intézetek tanári statusába tartozó tanítószemélyzet tagjai ellen netán elrendelt fegyelmit megelőző vizsgálatnak hivatalból való vezetője.

XI. Záróhatározatok.

74. §. E törvény életbeléptetésével az 1868. évi XXXVIII. törvénycikknek a tanítóképzésre vonatkozó összes rendelkezései megszűnnek; az 1876. évi XXVIII. valamint az 1879. évi XVIII. törvénycikkek mindama rendelkezései pedig, melyek a kir. tanfelügyelőknek a tanító- és tanítónőképző-intézetek ügyeiben hatáskört állapítanak meg, amennyiben a jelen törvény által egyébként nem érintettek, olyképen módosulnak, hogy a kir. tanfelügyelő hatásköre helyébe a tanítóképző-intézeti kir. főigazgató hatásköre lép.

75. §. A jelen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter bizatik meg.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Széchenyi Intelmeinek felhasználásáról.

Mind erősebben jelentkezik az a követelmény, hogy az iskola ne csak tanítson, hanem neveljen is. Ne csak az értelmet fejlesszük, hanem az embert a maga egészében is gondozzuk. Aki ilyen irányban szándékozik dolgozni, érdemes segítőtársat kaphat Széchenyi Intelmeiben*, amelyeket az eredeti németből *Váradí* József fordított le magyarra. Iskolai munkánk fonalán általában sok mindent szoktunk olvastatni. Tapasztaltam, hogy ezeknek az olvasásoknak csak akkor van igazi értékük, csak akkor van életirányító erejük, ha azok egyéni vonatkozással kapcsolatosak, ha azok fonalán minden egyesnek sajátos feladatokat tudunk megállapítani. Ha valamit magunkra való vonatkoztatás nélkül olvasunk el, akkor annak alig van valami értéke, ha azonban úgy olvassuk el, hogy az olvasottak irányában egy-két cselekvési elvet is akarunk kiragadni, akkor lesz az olvasmány nevelői természetű. E könyvecskének ilyen szellemben való olvasása szempontjából negyedéves növendékeimnek azt a rövid feladatot adtam, hogy a könyv elolvasása után egy-két mondatban írják le azt, amiben ezek az intelmek eddigi cselekvéseiket különösebben igazolták és egy-két mondatban azt, amiben újabb cselekvéseikhez lökést kaptak. A munka olyan gazdag nevelői gondolatokban, hogy az egésznek a hatására nem terjeszkedhettem ki, hanem csak arra a néhány mozzanatra, amely leginkább megragadta őket. Az alábbiakban háttérbe lépve részben Széchenyit (röviden: Sz.), részben növendékeimet (röviden: N.) szó-laltatom meg.**

Sz.: „Olvasd el mindennap a számodra sajátkezüleg irt Pantheont és ennek segítségével fürkészd legbensődet.“ N.: „Ilyen füzetem (könyvem) nekem is van, ezt használom is. Ez a biblia.“ Sz.: „Vezess rendes számadást.“ N.: „Eddig is rendben tartottam dolgaimat, de magamtól mégsem jöttem rá, hogy a rendhez nemcsak az tartozik, hogy szekrényünk és fiókunk legyen rendes, hanem a pénztárcánk is. Amint elolvastam Széchenyi intelmeit, azonnal vettem egy füzetet és megnyitottam pénztári naplóm.“ Egy másik növendék: „A mult hónapban a felesleges kiadások ellen úgy védekeztem, hogy a hónap elején megvettem Foerster V. *Az élet művészete* c. könyvét.“ Sz.: „Vezess rendszeresen naplót.“ N.: „Ezt a tanácsot követem és megkezdtem a napló vezetését. Már most is rájöttem, hogy így jobban ellenőrzöm munkámat.“ Széchenyinek fiával való levelezése alapján egyik növendék ezeket írja: „Leveleimben mindig hü képét akartam nyújtani annak az életnek, amelyet tőlük (t. i. a szülőktől) távol töltök. Leveleimben megírtam, hol és hogyan töltöttem vasárnapjaimat. Megírtam azt is, hogy a templomban honnan olvastak fel a bibliából, mit és hogyan magyaráztak. Ünnepeleink lefolyásáról beszámoltam. Kiadásaimról — amelyekről pontos jegyzéket vezetek — írtam. Egy-egy engemet megragadó napi tanítást közöltem.“ Sz.: „Az idő több, mint pénz!... a pénz pótolható, míg az elfecsérelt idő örökre elveszett... Egy hozzáértő időgazda... olyan ritkaság, hogy valóban pénzért mutogathatná magát...“ (82. lap.) N.: „Ezt a mondást kisebb koromban többször hallot-

* *Gróf Széchenyi István döblingi hagyatékából. Intelmei Béla fiához.* Fővárosi Könyvkiadó R-T. 16-od rét 112 lap.

** A növendékek írásain itt-ott stíláriis módosítást végeztem. Összesen 10 növendék írása szerepel.

tam, de akkor elengédtem a fülem mellett, most azonban megragadta figyelmemet. Gondolkozom azon, hogy kihasználom-e időmet eléggé? Feleletem: nem. A jövőben törekszem időmet jobban kihasználni.“ Egy másik növendék így ír: „Eddig csak olyankor dolgoztam, amikor kedvem kerekedett. Ezt most elhagyom és állandó erős munkába kezdek. Sz.: „Miért van itt? Miért teszi ezt? N.: Nem azért, mert az áradat ide sodort, hanem azért, mert itt akarok lenni; azért csinálom ezt, mert ezt akarom!“ Sz.: „Az önismerethez a hallott jótanácsok megszívlelése vagy a csapások és viszontagságok kegyetlen iskolája segít.“ N.: „Én az előbbi választom. Eddig nem igen hallgattam a tanácsokra. Mentem a magam jónak gondolt belátása szerint. Cselekedtem és az a bizonyos kegyetlen iskola meg is viselt kisé. A jövőben hallgatni fogok a tanácsra.“ Sz.: „Ez aztán a derék fickó, ennek az órára ugyan még a császár sem koppinthat; . . . inkább emelj reám botot is, semhogy alázatos álomszuszék, vagy éppenséggel Tartuffe légy.“ N.: „Ez gondolkodóba ejt engem. Vajjon én is így tennék?“ Ezek e sorok közlőjét is gondolkodóba ejtették és arra az eredményre juttatták, hogy ezt a részt kár volt kis könyvecskébe felvenni. Ha ilyenszerű botozásnak a legkisebb értékét is tulajdonítunk, akkor sokfelé még durvább erkölcsöket várhatunk. Sz.: „Ich bin wohl. Es geht mir gut . . . a magyar . . . cselekvésben (jó dolgom van) fejezi ki kellemes állapotát! . . . nem a nyugalom az emberi élvezetek forrása, hanem a tevékenység.“ N.: „Ez végtelenül tetszik nekem. Ha csak alkalmam lesz, megismertetem Széchenyi e mondatát mindazokkal, akikkel érintkezem.“

A könyvecske általános hatására nézve két növendék észrevételeit közlöm. A növendék: „Az egész könyv üdítően, frissítően hatott rám. Egész világfelfogásomat igazolja, erősíti. Háromszor olvastam át. Új lökést azonban nem kaptam, hanem régi gondolatainkat láttam más oldalról megvilágítva.“ B. növendék: „A legtöbb itt olvasott gondolat ismerős előttünk, azonban mégis hasznos a könyvecskét olvasni, mert más beállításban adja azokat elének másrészt sok mindent emlékezetünkbe idéz.“

Hogy mennyiben szolgálhatnak az Intelmek új cselekvésünk kiinduló pontjául, az sok körülménytől függ. Így függ többek között a növendék egyéniségétől, attól, hogy mely évfolyamban (továbbá az év melyik szakában) olvashatjuk, milyen az intézet nevelői légköre, milyen a pedagógiai órák szelleme stb.

E néhány szemelvényvel Széchenyi munkájának egy-két nevelői gondolatát akartam kiemelni és ezek felhasználására nézve egy módot bemutatni. A könyvecskét ajánlom a kartársak figyelmébe.

Dr. Frank Antal.

Egyesületi élet.

Egyesületünk munkássága.

(1924. január—1924. június.)

Egyesületünk munkásságát az 1924. év kezdetén a rendkívül hideg és hosszú tél, az intézetekben fellépett járványok, a tanárok nagy részének betegsége, az utvonálhoz kötött villamosbérletek, az egyesület szűkös anyagi helyzete jelentékenyen megnehezítették. Az időjárásban beállott javulás, a felemelt lapsegély azonban új erőt, új életet hoztak. Tekintettel a felemelt villamos költségre, hogy a tagok megjelenését a rendes havi üléseken megkönnyítsük, módosítottuk a gyűlések helyére és idejére vonatkozó szeptember havi határozatunkat. Kimondottuk, hogy a gyűlések minden hónap harmadik keddjén d. u. 5. órakor, felváltva a pesti VIII. ker. Szentkirályi-utcai és a budai II.

ker. tanítóképző-intézetben fogjuk megtartani. A február havi gyűlésnek már a II. ker. tanítóképző adott helyet. Tárnya dr. Frank Antalnak két értekezése volt, amelyek közül az egyiket „A cél irányította osztályozás“ címen közölte, a másik a Néptanítók Lapjában jelent meg.

A március havi ülés rendkívül sok érdeklődőt vonzott. Elnökünk, Wagner János a következők három tétel közül szabad választást engedett a megjelenteknek: 1. A földrészek keletkezése (Wegener elmélete), 2. Az állat- és növényfajok nemesítése a többtermelés szempontjából, 3. Keletruméliai uti- emlékek. A tagok többségének óhajára az első problémát ismertette. Szabad előadása rendkívül közvetlen és az érdeklődést mindvégig lekötő volt. Előadását, a tárgytól megihletve, mitológiai vonatkozású költeményével kezdte meg, majd áttért a föld megismerésével és kutatásával foglalkozó 32 tudományra, melyeket három csoportra, a földrajzra, geológiára és biológiára vezetett vissza. Tanulságos történeti áttekintés után, Wegener felfogásában ismertette a földrészek keletkezésének kérdését, melyet két maga készített térképpel is illusztrált. Wegener szerint: a szárazföld valaha egy tömeg volt, csuszásra képes tömeg, egy képlékeny anyag felületén. Két komponensnek, egy nyugatra és egy az egyenlítő felé ható erő hatására szétszakadt és kialakultak a mai földrészek. Wegener elmélete alapján előadó okát adja a vulkánok helyének és keletkezésének, az állatfajok teljesen különböző klímájú helyeken való előfordulásának, a szénlelőhelyek vonalának stb.

A tartalmas, kiváló szakértelemről tanuskodó előadást, feszült figyelemmel kísérte a hallgatóság, tanujelét adván ezzel annak, hogy nem a tanárságon, de szűkösen anyagi helyzetén mulik, hogy újabb, értékes szakmunkák megszerzésének lehetősége híjján, továbbképzésében megakad.

Az április havi gyűlésre dr. Koszó János pedagógiumi tanárt sikerült előadóul megnyerni, aki a német nyelv tanítása terén észlelhető egyre gyengülő eredmény okairól értekezett. Alapos megfigyeléséről, széleskörű külföldi tanulmányokról és tapasztalatokról tanuskodó, bajainkat őszinteséggel feltáró felolvasásáért, melyet folyóiratunk egyik közelebbi száma közölni fog e helyen is hálás köszönetét fejezi ki egyesületünk.

A május havi ülésen „Tanítói eseményképek“ címen csekély személyem ismertette a tanítói egyéniségének kérdését a neveléstudomány folyamán. Mivel- hogy magyar nyelvű ily tárgyú munkáról nincs tudomásom, némi kis szolgálatot talán sikerült tennem a pedagógiának.

Néhány új taggal is gyarapodott egyesületünk: Szabó Endre tanár (Félegyháza), Putnoky Jenő gyak. isk. tan. (Félegyháza), Horváth Károly és Sziklay László nevelők (Félegyháza), Bárdos Dezső (Észtergom), Szabó József (Miskolc), Varga Erzsébet (Budapest II. ker. áll. tanítóképző), Hummel Irén (VIII. ker. tanítóképző int.).

Egyesületünk nehéz anyagi helyzetében örömmel fogadta és újból leg- halásabb köszönetét fejezi ki a beküldött következő nagylelkű adományokért: Dr. Becker Vendel (Szeged) 40.000 K, Meltau Márton (Debrecen) 10.000 K, nyiregyházi áll. tanítóképző a Madách-unnepély jövedelméből 100.000 K, N. N. írói tiszteletdíja 3000 K.

Dr. Lajos Mária, főtítkár.

IRODALOM.

Lux Gyula: *A német nyelvtanítás módszere.* Budapest, 1923. A szerző kiadása. 120 géppel irt oldal.

A tanítóképzői tanári hivatásnak megnyilatkozása ez a könyv, amely a szerző saját kiadásában, mint a „*Polgáriskolai módszertanok*“ sorozatának első száma 1923-ban jelent meg. Hézagpótló kezdetnek indult meg a polgáriskolák gyakorlatias célzatának szolgálatában. A módszerfejlődés tanulmányából merített olyan eljárások foglalatja ez a munka, amelyeket a szerző maga kipróbált és a „leginkább megfelelőknek“ talált.

Első történeti részében kritikai megjegyzésekkel ismerteti a módszer fejlődését. A második, gyakorlati részben, maga is, miként a hivatalos utasítások, a „közvetítő módszer“ álláspontjához szegődik, de ezt is értéktelennek tartja a tanár „egyéni módszere“ nélkül. Ezekből az összetevőkből tehát kialakul az egyéni színesebb eklektikus módszer aszerint, ahogyan a tanár a

középuton való haladás alkalmából az egyes módszereket elbírálja. Ez a lehetőség a módszernek bizonyos rugékonyságot ad, ami biztonnal hasznára van az ügynek, hiszen a német nyelv tanítása igen erős próbára teszi a tanár rátermettségét. A gyakorlati részek gondosan megokolt elvei a sokoldalú fel-fegyverkezést akarja a tanárnak megadni. Gondos fellegeléssel jár el a részletek kidolgozásánál, s — ami a legfényesebb oldala — sohasem a tanár, hanem mindig a tanuló az irányadó s e tekintetben minden „fogást” jónak talál. Az élő nyelvet, mint alkotási anyagot, ő is készségnek veszi, melyben a gyakorlat és utánzás a döntő tényező, a nyelvtant ellenben mint cumulatio anyagot fogja fel. Többre becsüli a nyelvérzékét, mint a tudatosságot, „... az értelemnek kevesebb a szerepe, mint a motorikus lelki funkciónak. Ezt mindenesetre tudnia kell a tanárnak, ha a módszert hetyesen akarja alkalmazni.”

Ezek szerint tehát ennek az egyéni eklektikus módszernek alapgon-dolata a direkt módszer környezeti elvéből fakad. Gerince a beszédgyakorlat és az olvasmány. Sajnos azonban, hogy nem ad részletesebb utmutatást a beszédgyakorlatok vezetésére, csak a variációt és ismert szövegből egyes szavak kiragadását ajánlja s megjelöli a bgy. tárgykörét, amelyhez kapcsolódhatnak. A szókincsnel nem utal a kérdőszók fontosságára, mint a társalgás döntő elemeire. A goúni gyakorlatokkal igen nehéz feladat elé állítja a tanulót a magyartól eltérő német idiomák miatt. Erzi a szerző a nehézségeket, amelyek a fordítás, anyanyelv használata, a nyelvtan kérdései tárgyalásánál felfogásának útjába állanak. Mindazonáltal igyekszik a keresett középutat megtalálni.

Érdeme e munkának, hogy a kartársakat eligazítja a sokféle kísérlet között, szereti az iskolában megvalósítható teljesen praktikus irányt és ezért nyeresége a hazai methodikai irodalomnak.

Novy Ferenc.

*

Leidenfrost Gyula: *Kalandozások a tengeren*. Egy tengerkutató naplója. Budapest, 1924. Stádium sajtóvállalat. 270 oldal, 118 kép.

Ez a könyvecske is azt mutatja, hogy a magyarság sohasem maradt el a tudományért lelkesedő nemzetektől. A magyarság körében is mindig voltak olyanok, akik együtt akartak haladni a művelt nyugat kulturájával. Nálunk is voltak olyanok, akik már jóelőre megérezték a tengerkutatás óriási jelentőségét és akadályt nem ismerő kitartással dolgoztak az igaz ügy érdekében. Nem így a hivatalos körök. Összeszorul a szívünk, amikor e könyvecskéből azt olvassuk, mekkora közönnyel viselkedtek a hivatalos fórumok e nagy-jelentőségű mozgalommal szemben. Hiába írta a Magyar Adria Egyesület a tengerkutatás érdekében a sok memorandumot, a miniszterium mindegyiket csak egy-egy sablonos aktának tekintette és rávezette mindegyikre, hogy a kérés fedezet hiányában nem teljesíthető. Hiába hívta meg Albert monakói fejedelem Magyarországot a Földközi tengerkutató kongresszusra, hiába ipar-kodott az olasz és osztrák Adriakutató-bizottság Magyarországot is ebbe a mozgalomba bekapcsolni, a megkeresésekre és meghívásokra még csak nem is válaszoltunk. Minden egyes memorandum csak újabb csalódást hozott s egyre fogyott a remény, hogy a nagy nemzetközi vállalkozásban valaha mi magyarok is résztvehessünk. Délibábként többször előttünk lebegett már a siker, hogy egy-egy be nem váltott ígéret révén annál nagyobb csalódás zuduljon reánk.

A három évig tartó senyvesztő küzdelem részleteire nem térünk ki. A turáni közönnyel vívott harcban még az osztrák Adria-egyesület is segítségünkre sietett s több ízben emelte föl szavát a magyar Adria-kutatás érdekében! Süket fülekre talált. (17. old.)

Végre az osztrákok megsajnálta bennünket és a bécsi Adria-egyesület néhány magyar tudósna megengedte, hogy egy osztrák-magyar hadihajón, a Najade fedelzetén, annak laboratoriumait és felszereléseit magyar tudósok is használhassák. Utóbb a magyar kolónia is végzett teljesen önálló kutatásokat — igaz, hogy csak egyetlen egyszer! Pedig ha idejében siettek volna e nagyszerű mozgalom támogatására, talán sok minden másképp lenne ma!

A könyv címe teljesen kifejezi annak tartalmát. Valóban egy látni tudó természetbuvár élményeit mondja el. A szerző érdekesen számol be mind-azokról a mozzanatokról, amelyek nemcsak mint tengerkutatóra, hanem mint emberre is hatást gyakoroltak. Ha csak a fejezetek címeit olvassuk el, már

azokból is láthatjuk, mennyi érdekes és tanulságos esemény játszódik le, egy-egy ilyen expedíción. Igen érdekes pl. a Fókavadászat a tengeren, vagy Báina-vadászat a Tirreni-tengeren, Párviadal a bórával, Sakalok szigete, Emberevő cápák az Adriában, Tömeggyilkolás c. fejezetek, de meg a többi 24 is, amelyekből legalább képelemben magunk elé varázsoljuk azt a csodálatos világot, amelyben a szerző éveken át élt. Aki valaha tengeren volt, annak lelkében e könyv olvasásakor bizonyára kellemes emlékek ébrednek föl; aki pedig tengert sohasem látott, annak ez a számos és magyarázó megírt színes leírás, valamint a szöveg közé nyomott 118 kép legalább is megsejteti az elvett magyar tenger titokzatos életét.

A könyv minden könyvkereskedésben kapható. *Dr. Greguss Pál.*

Borch, Rudolf: *Bilderatlas zur Geschichte der Pädagogik. Wolfenbüttel, 1920. Julius Zwisslers Verlag.*

A tanítás sikere oktatási módszerünk eredménye. A módszer tantárgyak szerint különböző. Kívánatos is, hogy a tárgynak megfelelően egyre sajátosabbá legyen, hisz ez jelenti a metodika fejlődését. E fejlődés azonban csak akkor igazi, ha szerves, vagyis ha az elkülönülés közös alaptól indul ki.

Önként kínálkozik közös alapul az a gondolat, hogy — amint a tantárgyak egymással szervesen összefüggnek és egymást támogatják — egy-egy módszer sem lehet kizárólagosan csak egy szaké, hanem minden egyes tárgynál valamennyit fel kell használni a tanítandó egység kívánta arányban.

Igy a neveléstörténet tanításánál, a közlésen és párbeszédén kívül és ezek mellett ajánlatos a deiktikus módszer alkalmazása is. A szemmel való látás (autopsia) tetemesen fokozhatja az e tantárgyban eddig elért eredményeket.

Ennek — tanárok előtt közismert okfejtésnek — előrebocsátását az a körülmény indokolja, hogy a cimben jelzett mű a szemléltetés elvének a neveléstörténet tanításában való érvényesítését nemcsak lehetővé teszi, hanem biztosítja is. Időrendben, hézagtalan egymásutánban következő 80 teljességgel hiteles képből élénk tárja az elméleti és gyakorlati nevelés fejlődését. Az arcképek nagy elődeinket működésük tetőpontján ábrázolják s így különösen jellemzők. Alattuk a különben szűkszavú magyarázó szöveg tartalmas életrajzi vázlatokká bővül. Tudományos értéket is adott a műnek a szerző 4 esztendő fáradhatatlan munkássága, amellyel minden egyes adatot a legjobb források felhasználásáról szigorúan igazolt. A pedagógia történetének e képes bio-bibliografikus kézikönyvét tehát forrásmunka gyanánt is használhatjuk.

A mű II. részét tevő *Chronologische Übersicht*-ben a neveléstörténet nagy anyagghalmazát kifogástalanul csoportosítja. Ezzel áttekinthető és használható vázlatot ad a kezünkbe.

A *Bücherkunde* című III. részben pontos könyvészeti utmutatást ad a neveléstörténet minden fontosabb pontjára vonatkozólag.

A szerző művét a német tanügyi világnak szánta. De mi is hasznát vehetjük. Több szempontból. A már említettekén kívül (szemléltető képsorozat, „forrásmunka“) különösen kívánatos, hogy kövessük a szerző példáját. Készítsük el a magyar nevelés fejlődésének tükrét ily képes bio-bibliografikus formában!

Ez lesz növendékeink kedves képeskönyve. Mi is gyönyörködve lapozgatjuk majd és okulunk belőle.

Váradi József.

HIREK.

Kinevezések. A kormányzó ur Őfőméltósága a közokt. miniszter előterjesztésére *Pálmái* Lenke tanítóképző-int. címz. főigazgatót, a Horthy Miklós-kollégium igazgatóját és *Sztankó* Béla c. igazgatót, szolgálatátelre a közokt. minisztériumban berendelt áll. tanítóképző-int. tanárt az V. fiz. osztályba, továbbá H. *Gál* Ilona czinkotai áll. tanítónőképző-int. tanárt a VI. fiz. osztályba kinevezte. A közokt. miniszter *Kovács* Ernő pápai, *Marczélly* Kornél nyíregyházi és *Barcsai* Károly győri áll. tanítóképző-int. tanárokat a VII. fiz. osztályba; *Téger* Béla nyíregyházi, *Kádár* Ilona Budapest II. ker., dr. *Albert* Anna az Erzsébet-nőiskola áll. polg. isk. tanárnőképző főiskolához beosztott, *Flóra* Sándor bajai áll. tanítóképző-int. tanárokat és *Bakó* Irma hódmezővásárhelyi áll. óvónőképző-int. mintaóvónőt a VIII. fiz. osztályba, *Frindt*

László békéscsabai áll. polg. iskolához beosztott, *Friedrich* János bajai, *Iombart* Adél czinkotai, *Ambrózy* Margit Bpest II. ker., *Horváth* Károly kiskunfélegyháza és *Kövesi* Gabriella az Erzsébet-nőiskola áll. polg. isk. tanárnőképző főiskolához beosztott áll. tanítóképző-int. nevelőket, illetőleg nevelőnőket a X. fiz. osztályba kinevezte.

Szaksfelügyelői kinevezés. A kormányzó ur Öfömméltósága a közokt. miniszter előterjesztésére *Szente* Pál áll. tanítóképző-int. tanárt a nem állami zeneiskolák országos szaksfelügyelőjévé a VI. fiz. osztályba kinevezte.

Felhívás. A közokt. miniszter ur rendeletileg felhívta egyesületünk elnökségét, közölje, kik azok a tanárok, akik katonai szolgálatuk miatt méltánytalanul mellőztettek, mert amennyiben jogos sérelemről volna szó, a közokt. miniszter ur hajlandó méltányos esetekben a lehetőséghez képest az érdekeltek helyzetén javítani. Az elnökség ezuton kéri az egyes intézetek igazgatóit, hogy az ily irányú sérelmeket a tények kellő feltárásával, hozzá mielőbb jelentsek.

A KANSz. taggyűlése. A közalkalmazottak ez egyetemes szövetsége május 4-én a Vigadó nagytermében rendkívül népes taggyűlést tartott. A gyűlésről a napilapokban tompított hangú és tartalmu tudósítások jelentek meg. Aki ott volt, az elkeseredett kifakadások zuhatagjait hallotta. Természetesen a hallgatóság soraiban s nem a vezető notabilitások emelvényén kell helyet foglalnia annak, aki a közhangulatról valóban meggyőződni akar. A KANSz. tagjait ma már világosan két táborra lehet osztani. Az egyikbe tartoznak azok, akik a szövetség működésével többé-kevésbé meg vannak elégedve, a másikat az elégedetlenkedők alkotják. Ha a KANSz. a jövőben is csak oly eredményeket fog tudni felmutatni, mint a milyeneket eddig felmutatott, féltő, hogy ez utóbbiak táborra hatalmasan meg fog növekedni. A magyar tanárságnak szives oka a KANSz.-ért különösebben lelkesedni. Mi a KANSz. égisze alatt szertettük el harminc évi szolgálati időnket és korpótlékainkat.

Hősök ünnepe a Pedagógiumban. A polgáriskolai tanárképző főiskola hallgatóinak sorából harmincharman haltak hősi halált a harctéren. Dicső önfeláldozásukat a főiskola tanárkara és ifjusága szíves emléktáblával örökítete meg. Ennek az emléktáblának fényes ünnepség keretében történt a leleplezése és megkoszorúzása május 11-én. Az ünnepségen megjelent *Horthy* Miklós kormányzó ur Öfömméltósága, gróf *Klebensberg* Kuno közoktatásügyi miniszter, ugyancsak e minisztérium képviselőtében *Dulovits* Árpád és dr. *Nagy* Zsigmond; a hadsereg számos magasrangú tisztje; az egyetemek, főiskolák, intézmények és egyesületek kiküldöttjei. Az ünnepi beszédet *Soós* Károly altábornagy mondta. Egyesületünket *Keszler* Károly alelnök képviselte az ünnepségen.

Személyi hírek. A Magyar Gyógypedagógia Társaság május 2-iki ülésén *Kenyeres* Elemér bpesti övönőképző-int. tanár *A gyermek beszédjének fejlődése a két éves korig* c. tartott előadást. Fejtegetéseiben a legkitünőbb pedológusok művein kívül főképen azokra a páratlan kitartással és hozzáértéssel végzett egyéni megfigyelésekre s adatokra támaszkodott, miket saját családja körében gyűjtött. — *Gebze* Sarolta áll. tanító-nőképző-int. igazgatót, a bpesti VIII. ker. áll. tanító-nőképző-intézet tanárát a külügyminiszter a nemzetközi nőszövetség kongresszusára Angliába kiküldötte.

TARTALOM.

	Lap
Meghívó	1
Tanítóképzői pedagógia.	
Törvénytervezet a tanítóképzésről	2
Kisebb közlemények.	
<i>Dr. Frank Antal</i> : Széchenyi Intelmeinek felhasználásáról	11
<i>Egyesületi élet. Dr. Lajos Mária</i> : Egyesületünk munkássága	12
Irodalom. <i>Lux Gyula</i> : A német nyelvtanítás módszere. Ism. dr. <i>Novy Ferenc</i>	13
<i>Leidenfrost Gyula</i> : Kalandozások a tengeren. Ism. dr. <i>Greguss Pál</i>	14
<i>Borch, Rudolf</i> : Bilderatlas zur Geschichte der Pädagogik. Ism. <i>Várady József</i>	15
Hírek. Kinevezések. — Szaksfelügyelői kinevezés. — Felhívás. — A KANSz. taggyűlése. — Személyi hírek. — Hősök ünnepe a Pedagógiumban	15